

Sygn. akt: III AUa 2066/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski (spr.)

del. SSO Beata Michalska

Protokolant: st. sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 25 czerwca 2014 r. w Łodzi

sprawy **D. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 21 sierpnia 2013 r., sygn. akt: IV U 947/13;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 2066/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 14 marca 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł., na podstawie art. 61a § 1, art. 157 § 1 ust. 2, art. 83b ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009r. Nr 205, poz. 1585 – tekst jednolity z późn. zm.), odmówił D. M. wszczęcia postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji organu rentowego z 1 września 2011 roku Nr (...).

W odwołaniu od powyższej decyzji, D. M. wniósł o jej zmianę i stwierdzenie nieważności decyzji z 1 września 2011 roku oraz tytułów wykonawczych H – (...), H - (...), ewentualnie o uchylenie zaskarżonej decyzji i przekazania sprawy do organu rentowego celem ponownego rozpoznania. Skarżący podniósł, że decyzja z 1 września 2011 roku i wskazane tamże tytuły wykonawcze zostały wydane z rażącym naruszeniem prawa, bowiem od marca 2005 roku odwołujący, umową zawartą w formie aktu notarialnego, wyłączył wspólność ustawową z małżonką M. M. (1), podmiotem zobowiązaniowym, którego powstało zobowiązanie. Z tego powodu, decyzje i tytuły wykonawcze nie mogą obejmować jego osoby jako podmiotu odpowiedzialnego za zobowiązania małżonki.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 21 sierpnia 2013r. Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalił odwołanie, orzekając jednocześnie o kosztach zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji zapadło w następującym stanie faktycznym:

Ostateczną decyzją z 1 września 2011 roku Nr (...), doręczoną M. M. (1) i D. M., organ rentowy określił na dzień 1 września 2011 roku wysokość powstałych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Decyzję tą poprzedziło wydanie dwóch tytułów wykonawczych, gdzie wskazano małżeństwo jako rodzaj zobowiązanego, D. M. jako małżonka, zaś drugiego małżonka M. M. (1) określono jako podmiot, u którego powstało zobowiązanie. Podjęcie powyższych czynności zmierzało do zabezpieczenia hipotecznego w ramach przysługujących wierzycielowi uprawnień wynikających z treści art. 26 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Ostatecznie, 29 marca 2012 roku, na podstawie decyzji z 1 września 2011 roku za Nr (...), Sąd Rejonowy w Łasku dokonał wpisu hipoteki przymusowej, obciążającej nieruchomości objętą księgą wieczystą gdzie w dziale drugim ujawnieni byli D. M. i M. M. (1).

4 lutego 2013 roku D. M. wystąpił z wnioskiem o stwierdzenie nieważności decyzji za Nr (...) i dwóch tytułów wykonawczych za Nr H- (...), H- (...). Jako przesłankę do takiego rozstrzygnięcia ubezpieczony wskazał akt notarialny z marca 2005 roku, który wyłączał wspólność ustawową D. M. i jego małżonki M. M. (1), będącej podmiotem zobowiązaniowym, u którego powstało zobowiązanie.

Decyzją z 14 marca 2013 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł., D. M. wszczęcia postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji organu rentowego z 1 września 2011 roku.

W konsekwencji powyższych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie D. M. nie jest zasadne. Rację ma bowiem organ rentowy, że art. 83 ust. 2 ustawy systemowej umożliwia stwierdzenie nieważności decyzji jedynie z urzędu, nie na wniosek, i tylko w sytuacji istotnej wadliwości decyzji, od której nie wniesiono odwołania do właściwego sądu.

W ocenie Sądu, analiza zgromadzonego materiału dowodowego, w tym decyzji z 1 września 2011 roku i dwóch tytułów wykonawczych za Nr H- (...), H 22/2010, nie wykazała wyraźnej i oczywistej sprzeczności rozstrzygnięć organu rentowego z treścią prawa. Nie wystąpiły przewidziane w Kodeksie postępowania administracyjnego przesłanki stwierdzenia nieważności decyzji w postaci skierowania rozstrzygnięcia do podmiotu nie będącego stroną w sprawie, wydania decyzji bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa. Tok postępowania organu rentowego jako wierzyciela był zgodny z przepisami ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i Ordynacji podatkowej, natomiast to wnioskodawca w sprawie i uczestnik postępowania przed organem rentowym w trakcie wydawania kwestionowanej decyzji i dwóch tytułów wykonawczych, pozwolił na uprawomocnienie się decyzji z 1 września 2011 roku, doprowadził do skutecznego obciążenia hipotecznego i we właściwym czasie nie bronił się rozdzielną majątkową wynikającą z aktu notarialnego Rep. A (...). Tym samym odwołanie podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie §11 ust. 2 w zw. z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

W apelacji D. M. zaskarżył w całości ten wyrok, zarzucając mu:

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 29 § 1 i 2 Ordynacji Podatkowej, poprzez jego niezastosowanie i nieuwzględnienia okoliczności, że skarżący nie odpowiada za zobowiązania współmałżonki powstałe po dacie wyłączenia pomiędzy skarżącym a jego małżonką ustawowej wspólności majątkowej;
- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie, iż w sprawie nie zachodziły przesłanki do stwierdzenia nieważności decyzji;

- naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. poprzez przyjęcie w sposób dowolny, nie znajdujący oparcia w zgromadzonym materiale dowodowym, że decyzja z dnia 1 września 2011r. oraz tytuły wykonawcze Nr H- (...) H- (...), nie zostały wydane z rażącym naruszeniem prawa (na podstawie przepisu art. 56 § 1 pkt 2 k.p.a.).

Wskazując na wyżej wymienione zarzuty apelujący wniósł o zmianę skarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylenie skarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz zasądzenie na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna. Decyzja, która została poddana pod osąd w postępowaniu przed Sądem I instancji jest decyzją odmawiającą skarżącemu wszczęcia postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji organu rentowego z 1 września 2011r., od której skarżący nie wniósł odwołania we właściwym czasie. Jako podstawę prawną decyzji organ rentowy powołał przepis art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, wskazując, że na podstawie tego przepisu nie jest możliwe stwierdzenie nieważności decyzji organu rentowego na wniosek ubezpieczonego, a unieważnienie decyzji na podstawie tego przepisu może nastąpić jedynie z urzędu.

W myśl przepisu art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego. Od decyzji organu rentowego wydanych na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy systemowej odwołania wnoszą się do sądu powszechnego według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, mimo, że decyzje organu rentowego procedowane są według przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego (por. wyrok SN z 16 września 2009 r., I UK 109/09, OSNP 2011, Nr 9-10, poz. 132; uchwałę 7 sędziów SN z 23 marca 2011 r., OSNP 2011, Nr 17-18, poz. 233; wyrok z 13 września 2011 r., I UK 296/10, niepubl.).

Apelujący wnosząc o unieważnienie ostatecznej decyzji organu rentowego, powołuje się na nieważność postępowania administracyjnego i na podstawy uchylenia decyzji, o których mowa w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. W myśl tego przepisu organ administracji publicznej stwierdza nieważność decyzji, która wydana została bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa. Wskazać przy tym wypada, że przesłanki stwierdzenia nieważności decyzji nie mogą podlegać wykładni rozszerzającej, zaś organ prowadzący postępowanie w sprawie nieważności decyzji nie jest kompetentny do rozstrzygania sprawy co do meritum. W postępowaniu dotyczącym stwierdzenia nieważności decyzji nie przeprowadza się nowych dowodów, które miałyby na celu podważanie, czy też kwestionowanie stanu faktycznego sprawy zakończonej decyzją, która jest przedmiotem kontroli w postępowaniu nadzorczym. Ewentualne wady prowadzące do stwierdzenia nieważności decyzji muszą tkwić w samej decyzji, a nie w postępowaniu, które doprowadziło do jej wydania. Nadzwyczajny tryb postępowania przewidziany w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. służy do eliminowania z obrotu decyzji w sposób kwalifikowany naruszających porządek prawny – „wydanych z rażącym naruszeniem prawa”. Nie może on być środkiem wzruszenia decyzji, nawet wadliwych, jednakże nie w stopniu, o którym mowa wyżej. Z rażącym naruszeniem prawa nie można utożsamiać każdego naruszenia prawa. Naruszenie prawa ma bowiem cechę rażącego wówczas, gdy decyzja nim dotknięta wywołuje skutki prawne niedające się pogodzić z wymaganiami praworządności, które należy chronić nawet kosztem obalenia ostatecznej decyzji (por. wyrok WSA w Rzeszowie z 8 maja 2014r., SA/Rz 194/14, LEX nr 1465465).

Wskazać również należy, że decyzje, o których mowa w przepisie art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, podejmowane są z urzędu, za zgodą strony. Nie oznacza to jednak, że strona zainteresowana zmianą lub uchyleniem ostatecznej decyzji organu rentowego nie może składać wniosków w tym zakresie. Jej wniosek należy w takim przypadku potraktować, jako wniosek o wszczęcie postępowania z urzędu. Sposób załatwienia sprawy przez organ rentowy wskazuje jednoznacznie na to, że organ ten nie znalazł podstaw do wszczęcia postępowania z urzędu i w konsekwencji uchylenia decyzji ostatecznej z 1 września 2011r. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń

społecznych odwołania od decyzji administracyjnych wydanych przez organ rentowy rozpatrują sądy powszechne (z wyjątkiem odwołań od decyzji wymienionych w art. 83 ust. 4 ustawy systemowej) w sposób merytoryczny, orzekając, co do istoty sprawy zgodnie z art. 477¹⁴ § 1 i § 2 k.p.c. w związku z art. 83 ust. 2 ustawy systemowej.

Przechodząc do meritum sprawy nie można stracić z pola widzenia przedmiotu decyzji ostatecznej, której unieważnienia żąda apelujący. Decyzją z 1 września 2011r. organ rentowy na podstawie art. 83 ust. 1 oraz art. 17, art. 23, art. 26 ust. 3 i 4 oraz art. 27 ust. 1-2a w związku z art. 32 ustawy, z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, określił wobec dłużnika M. M. (1) i uczestnika postępowania D. M. na dzień 1 września 2011 roku wysokość powstałych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Decyzję tą poprzedziło wydanie dwóch tytułów wykonawczych, gdzie wskazano małżeństwo jako rodzaj zobowiązanego, D. M. jako małżonka, zaś drugiego małżonka M. M. (1) określono jako podmiot, u którego powstało zobowiązanie. Podjęcie powyższych czynności zmierzało do zabezpieczenia hipotecznego w ramach przysługujących wierzycielowi uprawnień wynikających z treści art. 26 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Wysokość określonych w decyzji należności jest i była bezsporna. Skarżący nie kwestionował wysokości zadłużenia, skutkującego odpowiedzialnością egzekucyjną, podnosił natomiast, że decyzja nie może obejmować jego osoby jako dłużnika, gdyż od 1 marca 2005 roku umową zawartą w formie aktu notarialnego wyłączył wspólność ustawową z małżonką M. M. (1). Dlatego też nie ma podstaw do uchylenia tej decyzji na podstawie art. 156 k.p.a. Jak trafnie stwierdził Sąd Okręgowy, analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wykazała by decyzja z 1 września 2011 roku została wydana bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa. Tryb postępowania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako wierzyciela był zgodny z przepisami ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i ordynacji podatkowej. Zauważyć należy, że w chwili wydawania przedmiotowej decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie był poinformowany o istniejącej od marca 2009r. między małżonkami M. rozdzielności majątkowej. Akt notarialny umowy wyłączenia wspólności ustawowej z dnia 1 marca 2005r. został przedłożony do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dopiero w dniu 23 lipca 2012r. Tymczasem, umowa znosząca ustawową wspólność majątkową uchyla odpowiedzialność za zobowiązania małżonka od momentu dowiedzenia się o tym fakcie przez wierzyciela. Ponadto, w myśl art. 29 § 1 i 2 Ordynacji podatkowej w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe obejmuje odrębny majątek podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka, przy czym skutki prawne ograniczenia, zniesienia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań powstałych przed dniem zniesienia wspólności majątkowej małżeńskiej umownie lub sądownie. Nie sposób więc nie zauważyć, że określone w decyzji z 1 września 2011r. zadłużenie w łącznej wysokości 788.986,41 zł powstało przed ustanowieniem z dniem 1 marca 2009 roku rozdzielności majątkowej między małżonkami M..

Stąd też okoliczność istnienia umowy wyłączenia wspólności ustawowej nie może stanowić podstawy do stwierdzenia nieważności i uchylenia na podstawie art. 156 k.p.a. decyzji organu rentowego ustalającej wysokość powstałych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Mając na uwadze powyższe wyrok Sądu I instancji odpowiada prawu, a apelacja ubezpieczonego, jako pozbawiona uzasadnionych podstaw podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.